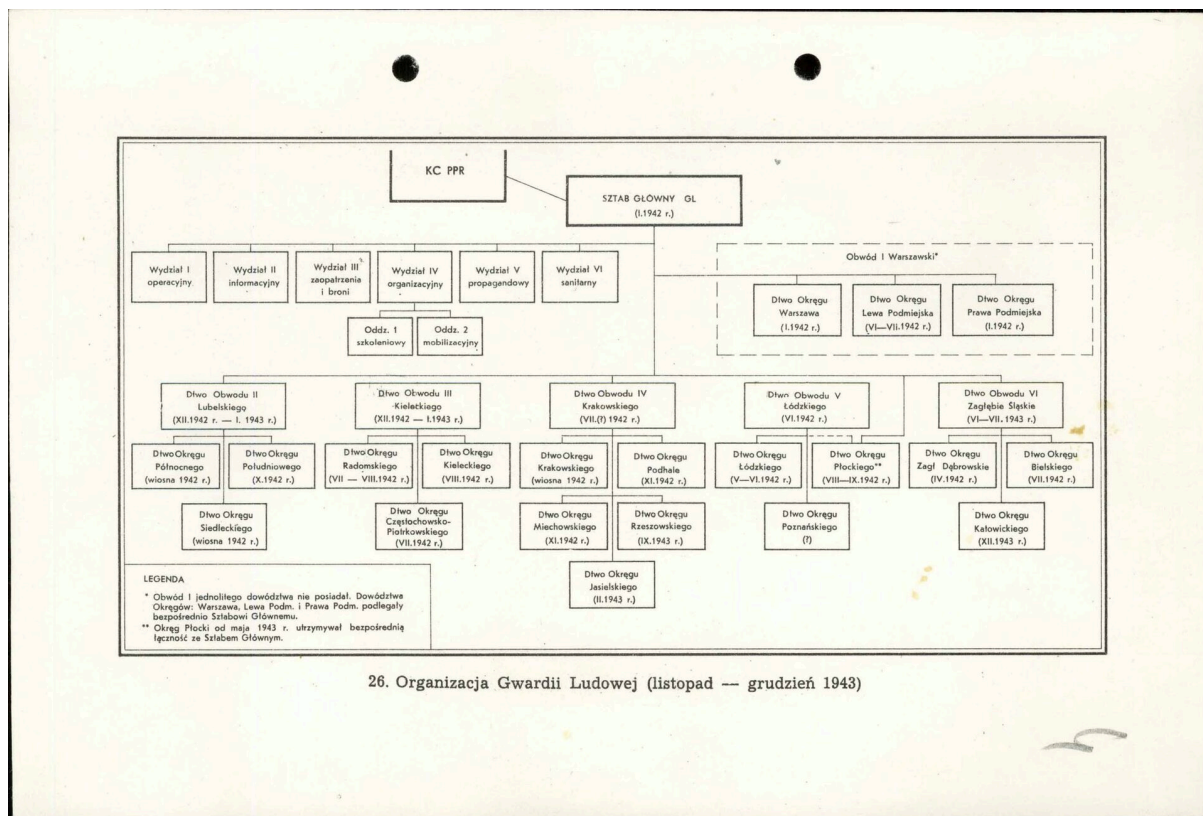

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/historia-z-ipn/186382,Ryszard-Sodel-Zbrojne-ramie-PPR-Akcje-bojowe-Gwardii-Ludowej.html>
26.04.2024, 11:38

Ryszard Sodel: Zbrojne ramię PPR. Akcje bojowe Gwardii Ludowej

Gwardia Ludowa rozpoczęła działalność zbrojną w maju 1942 r. w okolicach Piotrkowa Trybunalskiego i Radomia, a w końcu tego roku rozszerzyła ją na teren Generalnego Gubernatorstwa i część obszarów włączonych do III Rzeszy.

26. Organizacja Gwardii Ludowej (listopad — grudzień 1943)

Organizacja Gwardii Ludowej (listopad-grudzień 1943)

Pierwszej akcji zbrojnej dokonał, 9 czerwca 1942 r., oddział Franciszka Zubrzyckiego ps. „Mały Franek”. Oddział podzielono na dwie grupy. Pierwsza przybyła do nadleśnictwa w Meszczach, gdzie obrabowała nadleśniczego Jeremiego Kozłowskiego należącego do Związku Walki Zbrojnej. Otrzymawszy wiadomość o pojawieniu się partyzantów, Niemcy skierowali w ten rejon znaczne siły składające się z Sipo, żandarmerii i policji granatowej. 10 czerwca 1942 r. doszło do ośmiogodzinnego starcia pod miejscowością Polichno, podczas którego trzech partyzantów, w tym samemu Zubrzycki, zostało rannych. Po przegranej potyczce partyzanci wycofali się i schronili w Warszawie.

Druga grupa, zajmująca się rozkręcaniem torów kolejowych na stacji Teklinów, została szybko otoczona przez Niemców. W trakcie walki poległo trzech członków GL, pozostali uciekli. W celu uzupełnienia strat bojowych, sztab w Piotrkowie zorganizował rekrutację nowych partyzantów. Wstąpiło do niego kilku członków PPR i młodych mężczyzn, którzy ukrywali się przed wywiezieniem na roboty przymusowe do Niemiec.

Oddział partyzancki GL został ostatecznie zniszczony w lasach piotrkowskich. „Mały Franek” zginął 6 sierpnia 1942 r. na dworcu w Tomaszowie Mazowieckim podczas próby aresztowania go przez Niemców.

Przeciw Niemcom

Gwardia Ludowa do końca 1942 r. zorganizowała 30 oddziałów partyzanckich. Do najgłośniejszych akcji bojowych GL należy zaliczyć m.in.: odbicie przez oddział pod dowództwem Antoniego Palenia ps. „Jastrząb” 18 więźniów z więzienia w Zaklikowie (22 czerwca 1942 r.), atak oddziału partyzanckiego im. Tadeusza Kościuszki na obóz pracy w Janiszowie, w trakcie którego uwolniono 350 Żydów (7 listopada 1942 r.), uwolnienie 100 więźniów z obozu pracy w Zakrzówku (28 listopada 1942 r.) oraz 30 więźniów z aresztu w Zwoleniu (7 maja 1943 r.).

22 grudnia 1942 r. w Krakowie Gwardia Ludowa, wspólnie z komórką ŻOB o kryptonimie „Iskra” dowodzoną przez Jakuba Halbreicha, zaatakowała kawiarnię Cyganeria, w której zginęło ok. 10 niemieckich oficerów. GL wzięła na siebie całą odpowiedzialność za ten atak, aby uchronić mieszkańców getta przed dodatkowymi represjami.

W swoich działaniach GL skupiała się na niszczeniu torów w celu sparaliżowania niemieckich linii zaopatrzeniowych. Ze względu na brak odpowiedniej ilości materiałów wybuchowych, partyzanci GL rozkręcali szyny, wstawiali metalowe kliny na tory lub kopali pod nimi podkopy. W wyniku tych działań, do grudnia 1942 r., partyzantom udało się wykoleić 30 niemieckich pociągów.

Gwardia Ludowa działała również aktywnie w Warszawie. W dniu 22 czerwca 1942 r. na Saskiej Kępie GL zlikwidowała trzech agentów Gestapo. 24 października jej członkowie zaatakowali Cafe Club w odwecie za powieszenie 50 więźniów Pawiaka, z których wielu było członkami organizacji lewicowych i żołnierzami GL. W tym samym dniu zaatakowali również restaurację „Mitropa”. W obu atakach zostało rannych około 30 Niemców.

30 listopada 1942 r. członkowie GL dokonali rabunku 12 000 000 zł z Komunalnej Kasy Oszczędności, a 28 lutego 1943 r. dostali się do Państwowej Wytwórni Papierów Wartościowych. 5 marca 1943 gwardziści zastrzelili komendanta Policji Granatowej Aleksandra Reszczyńskiego – nie wiedząc, że był on współpracownikiem kontrwywiadu AK. 15 lipca 1943 r. w Alejach Ujazdowskich obrzucili granatami kolumnę SA, zabijając 4 i raniąc kolejnych 20 Niemców.

W czasie powstania w getcie GL dostarczała powstańcom broń i amunicję, a po jego zakończeniu pomagała ocalałym przedostać się na stronę aryjską. Przyjmuje się, że GL i AK dostarczyły na teren getta ok. 500 pistoletów i 1500 granatów.

► [Czytaj więcej na portalu przystanekhistoria.pl](http://przystanekhistoria.pl)